

რედაქცია თვარაძე

რელიგიის ისტორია
და
კულტურა

3

რედაქცია თვარაძე

რელიგიის ისტორია და კულტურა

ნაწილი პირველი
ქრისტიანული მოძღვრების შესავალი

მესამე კლასის სახელმძღვანელო

გამომცემლობა
„საქართველოს მაცნე“

თბილისი
2000

1. ხელოვნების ისტორია
2. სუბიექტი

დაამტკიცა საქართველოს
განათლების სამინისტრომ

რედაქტორი

გია მურდულია

წინათმბა

წელს ახალი საგნის შესწავლას ვიწყებთ. ამ საგანს „რელიგიის ისტორია და კულტურა“ ჰქვია.

სიტყვა „რელიგია“ რომ სარწმუნოებას ნიშნავს, ალბათ ყოველმა თქვენგანმა იცის. კულტურა რაღა არის? კულტურა არის ყველაფერი, რაც გამოხატავს ადამიანის ბუნებას, მის შიდასამყაროს, სულიერ რაობას, მის დამოკიდებულებას გარესამყაროსთან: ხელოვნებაც, მწერლობაც, მეცნიერებაც, განათლებაც, ყოველდღიური ყოფაც, ტრადიციებიც, წეს-ჩვეულებებიც, ზნეობაც, ქცევაც, სხვა ადამიანებთან ურთიერთობის ან თუგინდ ჩაცმა-დახურვისა და ჭამა-სმის ჯეროვანი წესიც.

საქართველო უძველესი და უმდიდრესი კულტურის ქვეყანა არისო, — ვიტყვით ხოლმე და ვგულისხმობთ არქეოლოგიური გათხრების დროს ნაპოვნ ნივთებს, ხელოვნების ნიმუშებს, ჩვენს ყელყარყარა ტაძრებს, ციხე-ქალაქებს, ნატიფად შესრულებულ ხელნაწერებს, საგალობლებს, ხალხურ სიმღერებს, მხატვრობას, ჩაცმულობას, ადამიანთა დამოკიდებულების დახვეწილ წესებს, ჩვენს „ვეფხისტყაოსანსა“ თუ „დავითიანს“...

კულტურული კაცი არისო, — ვამბობთ ვინმეს შესახებ და ვგულისხმობთ განათლებულ, ზნეკეთილ, რიგიანი ყოფა-ქცევის ადამიანს, რომელთან ურთიერთობაც ყველასათვის სასიამოვნოა.

რელიგია და კულტურა რატომ დავუკავშირეთ ერთიმეორეს? იმიტომ, რომ ორივე — რელიგიაც და კულტურაც — ადამიანის ნამდვილი ბუნების, მისი სულიერი რაობის გამოხატულებაა, ერთიცა და მეორეც კაცობრიობის სულიერ ამადლებას უწყობს ხელს.

საგანი „რელიგიის ისტორია და კულტურა“ შესაძენ-მეცხრე კლასებში შეისწავლება. შესაძენ-მეშვიდე კლასებში გავცნობით ქრისტიანული მოძღვრების შესავალს, მერვე-მეცხრე კლასებში — მითოსსა და რელიგიების ისტორიას. გზადავზა კულტურის ისტორიის მრავალ საკითხსაც შევეხებით.

სამყარო ღმერთმა შექმნა

ქართველ ხალხს აქვს ერთი ძვირფასი წიგნი, რომლის უმჯობესი ქართულად არაფერი დაწერილა. ამ წიგნს „ვეფხისტყაოსანი“ ჰქვია და ასე იწყება:

რომელმან შექმნა სამყარო
ძალითა მით ძლიერითა,
ჩვენ, კაცთა მოგვცა ქვეყანა,
გვაქვს უთვალავი ფერითა.

ეს სიტყვები იმას ნიშნავს, რომ სამყარო ღმერთმა შექმნა, რაც კი რამ არსებობს, ღმერთმა გააჩინა, ყოველივე, რაც არის ჩვენს ირგვლივ, — ზეცა და დედამიწა, მზე, მთვარე და ვარსკვლავები, — ღმერთმა დაბადა. ღმერთს რომ არ გაეჩინა, არაფერი იარსებებდა — არც დღე და ღამე, არც გაზაფხული, ზაფხული, შემოდგომა და ზამთარი, არც მცენარეები და ცხოველები, არც მთები და ველ-მინდვრები, მდინარეები და ზღვები, სოფლები და ქალაქები. ჩვენ თვითონაც არ ვიარსებებდით, არ იქნებოდა ცხოვრება, არ იქნებოდა ჩვენი სიხარული, ოცნება, ნატვრა, ფიქრი...

ეს სიტყვები კიდევ იმას ნიშნავს, რომ ღმერთმა მშვენიერი სამყარო შექმნა და ჩვენ, ადამიანებს, გვიბოძა მშვენიერი ქვეყნიერება, უთვალავი ფერით გაბრწყინებული.

აბა კარგად დაფიქრდეთ, რამდენი სილამაზეა ჩვენს ირგვლივ: დღისით ელვარე მზე დაგვნათის, ღამით ბადრი მთვარე და ვარსკვლავებით მოჭვდილი ზეცა დაგვეურებს; ცა რომ ღრუბლებით დაიბურება და წვიმას წამოუშენს, ისიც საამო საჭვრეტია, თოვლი რომ ბარდნის, იმის ყურებასაც არაფერი სჯობს.

ახლა ისიც ვიფიქროთ, რამდენი საყვარელი ადამიანი გვხვდება ყოველდღე: დედ-მამა, და-ძმანი, ბებია და პაპა, ნათესავები და ახლობლები, მეზობლები, მოკეთენი, ამხანაგები, მეგობრები, მასწავლებლები, თუგინდ უბრალო ნაცნობები ან უცნობებიც.

რამდენი სიხარული გველოდება ცისმარე დღეს: თამაში, გართობა, სეირნობა, კითხვა, სწავლა, ხატვა, სიმღერა, შინაურებში სუფრას მიჯღომა, ღამით დაწოლა და ტკბილად დაძინება.

ყოველივე ამას ცხოვრება ჰქვია და ეს ცხოვრება ღმერთმა გვიბოძა უძვირფასეს საჩუქრად.

სამყაროს შექმნა.
მეჩვიდმეტე საუკუნის ქართული ხელნაწერის ილუსტრაცია

ვაქოთ, ვადიდოთ ვინაო?
ღმერთი მაღალთა შინაო,
ვინცა შეამკო ქვეყანა,
ღამე დღედ განაბრწეინაო,
ზღვით, სმელით, ხითურთ, ბალახით,
მთა-ბორცვი აღმოჟინაო,
ყოველი ნივთისაგანი
მაძივან განახინაო.

დავით გურამიძევილი

სიტყვათა საღარო

ქრისტიანული მოძღვრების შესახებ საუბრისას შესაძლოა დროდადრო ისეთი სიტყვები შეგვხვდეს, ყოველ თქვენგანს რომ არ ეცოდინება. სიტყვის მნიშვნელობა თუ არ ვიცით, ამ სიტყვით გამოხატულ აზრსაც ვერ გავიგებთ. ამიტომ უმჯობესია ჩვენს გაკვეთილებს ამთავითვე მივაპყროთ ყურადღება, ყოველი სიტყვის მნიშვნელობას ჩაუკვირდეთ და, უცნობი სიტყვები თუ შეგვხვდა, ნაცნობად ვიქციოთ.

ახლა გავიხსენოთ ჩვენი გაკვეთილი — „სამყარო ღმერთმა შექმნა“. პირველივე სიტყვა ხომ არ გვეუცხოვა? სამყარო ღმერთმა შექმნა. რა არის სამყარო?

ამ კითხვის პასუხს, თუკი ყურადღებით წავეიკითხოთ, იმავე წინადადებაში ვიპოვით, რომელშიც ნახსენებია ეს სიტყვა: „სამყარო ღმერთმა შექმნა, რაც კი რამ არსებობს, ღმერთმა გააჩინა, ყოველივე, რაც არის ჩვენს ირგვლივ, — ზეცა და დედამიწა, მზე, მთვარე და ვარსკვლავები — ღმერთმა დაბადა“.

მაშასადამე, სამყარო ყოფილა ყოველივე, რაც არსებობს, რაც არის ჩვენს ირგვლივ — ზეცა და დედამიწა, მზე, მთვარე და ვარსკვლავები.

„რომელმან შექმნა სამყარო“, — ასე იწყებს „ვეფხისტყაოსანს“ შოთა რუსთაველი. მართალია, რუსთაველის დროს სიტყვა „სამყარო“ ცოტათი სხვა მნიშვნელობით იხმარებოდა, ვიდრე დღეს ეხმარობთ, მაგრამ ამის თაობაზე მოგვიანებით ვისაუბროთ, უფროს კლასებში რომ გადავალთ.

კიდევ რომელი სიტყვაა ჩვენთვის უცნობი? თითქოს არც ერთი. მაგრამ, აი, ერთხელაც წავეიკითხოთ წინადადება: „ცა რომ ღრუბლებით დაიბურება და წვიმას წამოუშენს, ისიც საამო საჭვრეტია“. შესაძლოა, ყველამ არ იცოდეს, რა არის „საჭვრეტი“.

„ჭვრეტა“ ნიშნავს „ყურებას“, „ცქერას“, ესე იგი, „საჭვრეტი“ იქნება „საყურებელი“, „საცქერი“. წვიმას რომ წამოუშენს, ისიც საამო საყურებელი არისო.

კიდევ ერთი სიტყვა, რომელიც ზოგიერთი თქვენგანისთვის იქნებ უცნობი გამოდგეს: „რამდენი სიხარული გველოდება ცისმარე დღეს“. ეს ლამაზი სიტყვა, „ცისმარე“, ცალკე არ იხმარება. ითქმის „ცისმარე დღეს“, რაც ნიშნავს: „ყოველდღე“. ესე იგი, წინადადება გვეუბნება: რამდენი სიხარული გველოდება ყოველდღეო.

დაბოლოს ისიც ვთქვათ, რომ ამ წიგნში უცნობი სიტყვები განმარტებულია იმ

მონაკვეთში, რომელსაც „სიტყვათა სალარო“ ჰქვია. სალარო არის განმეულობისა და ფულის შესანახი ადგილი. უნდა ვიცოდეთ, რომ ჩვენი ენა და ამ ენაში ხმარებული სიტყვები მართლაც განძია ჩვენი. ყოველ სიტყვას მართლაც განძით უნდა ვუფროსხილდებოდეთ და ვპატრონობდეთ.

ღმერთი – ყოვლადმკლიერი, ყოვლისმცოდნე, კეთილი

ღმერთი ყოვლადმკლიერი არისო, — ასე ვამბობთ ხოლმე. ყოვლადმკლიერი რომ არ ყოფილიყო, როგორ შექმნიდა ამ თვალგადაუწვდენელსა და მშვენივრად მოწყობილ სამყაროს? წარმოვიდგინოთ, ერთი სახლის აგებას რამოდენა ძალა სჭირდება, ერთი ქალაქის გაშენებას რამოდენა ძალა სჭირდება! უზარმაზარი სამყაროს შესახებ რაღა გვეთქმის? ღმერთის ძალა მართლაც რომ განუზომელია.

მაგრამ მხოლოდ ძალის მეოხებით ვერც სახლი აიგება და ვერც ქალაქი გაშენდება. ერთსაც და მეორესაც აზრის დატანება ესაჭიროება, გონების ამოქმედება. სამყაროს აშენებდა ასეა: დიდზე დიდი, უდიდესი გონების მიერ არის შექმნილი, ბრძნულად არის მოწესრიგებული. ღმერთის სიბრძნეც ისევე განუზომელია, როგორც მისი ძლიერება.

ღმერთი ყოვლისმცოდნე არისო, — ამასაც ვამბობთ ხოლმე. ყველაფერი იცის მან, რაც მის მიერ შექმნილ სამყაროში ხდება — ზეცის იღუმალ თაღებშიც და ზღვის უფსკრულებშიც, მიწის პირზეც და მის წიაღშიც; ისიც ზედმიწევნით უწყის. ვინ როგორ იქცევა, ვინ რას ფიქრობს ან რას განიცდის, ვის რა ამოქმედებს, ვის რა უღბნის თუ უჭირს, ვინ პატიოსანი აღამიანია და ვინ — უღირსი. ღმერთს არაფერი დაემალება.

ღმერთი მყავს მოწმედ, არ გატყუებო, — ეტყვის ერთი ქართველი კაცი მეორეს და მეტი საბუთი აღარ სჭირდება მის ნათქვამს: თუ გულმართალი და გონიერი აღამიანია. ღმერთის ხსენებისას სიცრუის თქმას ვერ იკადრებს, რადგან იცის, რომ მისი ყოველი სიტყვა ესმის უფალს, მისი გულის ყოველი საიდუმლო გადაშლილია უფლის წინაშე.

კაცმა თუ სინდისზე ხელი აიღო, შესაძლოა მრავალი ვინმე შეაცდინოს. ათასი ვინმე გააცუროს და ათასგვარი უკეთური საქმე მოიმოქმედოს. მაგრამ უზენაესს არაფერი დაემალება და ავის მქმნელ აღამიანს უეჭველად დასჯის კიდევ. ოღონდ ღმერთის ნება სწორედ ის არის, რომ აღამიანი ცუდ საქმეს არ სწადიოდეს, სიკეთის გზას მიჰყვებოდეს მუდამ კარგ აღამიანს მამაზეციერი ყოველ საქმეში შეეწევა, რადგან თავად არის კეთილი, უსაზღვროდ კეთილი არ არსებობს ისეთი სათხოვარი, ღმერთმა რომ არ შეგვისრულოს, თუკი წრფელი გულით შევევედრებით. მაგრამ ერთი რამ მტკიცედ უნდა გვახსოვდეს: იმგვარი არაფერი შევთხო-

3-კლ., მ.მ. 10 K

უბისის ტაძრის ფრესკა. მეთოთხმეტე საუკუნე.

ვით ღმერთს, რაც მის მიერვე დაწესებულ მარადიულ კანონებს ეწინააღმდეგება. ვთქვათ, ჩემმა ამხანაგმა რაღაც მანყენინა, ცხელ გულზე აღარ ჩაეუკვირდი, რა უბუნურებას ჩავდიოდი და ღმერთს შევეპუღარე - იმ ჩემს ამხანაგს რაზე ცუდი საქმე დამართე-მეთქი! ეს სათხოვარი, რაგინდ გულმხურვალედაც უნდა ვითხოვო, არ შემისრულდება, რადგანაც იმ ურყევ კანონს ეწინააღმდეგება. რომელიც გვასწავლის: ღმერთი მხოლოდ სიკეთის მოქმედია, მისგან ავი საქმე არ მოხდება. მზრუნველ მამასავით პატრონობს ღმერთი ადამიანებს. ღმერთის სიკეთეც ისევე განუზომელია, როგორც მისი სიბრძნე და ძლიერება.

*ვინ დამბადა, შეძლებაცა მანვე მომცა ძლეუად მტერთად,
ვინ არს ძალი უხილავი შემწედ ეოვლთა მიწიერთად,
ვინ საზღვარსა დაუსაზღვრებს, ზის უკვდავი ღმერთი ღმერთად,
იგი გახდის წამისყოფით ერთხა ასად, ასსა — ერთად.*

შოთა რუსთაველი

სიტყვათა საღარო

ყოველმა ჩვენგანმა შესაძლოა ყოველდღე საღმე ამოიკითხოს ან მოისმინოს მისთვის უცნობი სიტყვა. ოღონდ უცნობ სიტყვათგან ზოგიერთი იმნაირია, თუ კარგად ჩაუვუკვირდებით, სხვათა დაუხმარებლადაც მიეხვდებით მის მნიშვნელობას. სიტყვა თვითონვე ამოგვაცნობინებს თავისთავს.

ერთი ამდაგვარი სიტყვაა „ყოვლადღლიერი“, რომელსაც ალბათ პირველად გავეცანით ამ გაკვეთილზე. რას ნიშნავს „ყოვლადღლიერი“?

„ღლიერი“ კარგად ვიცით, რაც არის. ამას წინ უსწრებს სიტყვა „ყოვლად“. ესე იგი, „ყოვლადღლიერი“ რაღა იქნება? — ყოველმხრივ ძლიერი, სავსებით ძლიერი, სრულიად ძლიერი.

ერთი რამ უნდა გვახსოვდეს: „ყოვლადღლიერი“ ჩვეულებრივ მხოლოდ ღმერთის შესახებ ითქმის. ყოვლადღლიერიო, რომ ვიტყვით, შეგვიძლია სიტყვა „ღმერთი“ აღარც ვახსენოთ, თავისთავად იგულისხმება ღმერთი. ყოვლადღლიერი ღმერთია მხოლოდ.

ასევე ღმერთს აღნიშნავს ამ გაკვეთილზე ნახმარი კიდევ სამი სიტყვა: „უფალი“, „უზენაესი“ და „მამაზეციერი“.

სიტყვა „უფალი“ ძველად ბატონს, პატრონს, მბრძანებელს ნიშნავდა. ღმერთს „უფალი“ დაერქვა, რადგან ის არის ჩვენი მბრძანებელიც და პატრონიც.

„უზენაესი“ ნიშნავს „უმაღლესს“. ღმერთი უზენაესია, რადგან ყველასა და ყველაფერზე მაღლაა.

„მამაზეციერი“ ორი სიტყვისგან შედგება: „მამა“ და „ზეციერი“. ჩვეულებრივი მამისგან განსხვავებით, ღმერთი არის ზეციერი მამა, ზეცაში მყოფი მამა.

ზოგიერთმა თქვენგანმა იქნებ არ იცოდეს, რა არის „წიალი“. ეს სიტყვა სიღრმეს ნიშნავს. ღმერთმა ისიც კი იცის, მიწის წიაღში რა ხდებაო, — ნათქვამია გაკვეთილში. ესე იგი, ღმერთმა ისიც კი იცის, მიწის სიღრმეში რა ხდებაო.

„უწყის“ ნიშნავს „იცის“. ეს სიტყვა ძველად უფრო გავრცელებული იყო, ვიდრე დღეს, თუმცა დღესდღეობითაც იხმარება. მართალია, უფრო იშვიათად. ზოგიერთმა თქვენგანმა ეგებ უკვე უწყის ეს ამბავი?

„უკეთური“ არის „ცუდი“, „ავი“, „ბოროტი“. შესაძლოა ვინმემ ათასგვარი უკეთური საქმე მოიმოქმედოსო. — ნათქვამია ზემოთ. ესე იგი: ათასგვარი ცუდი საქმე ჩაიდინოსო.

„შეეწევა“ რას ნიშნავს, ალბათ უმეტესობამ იცის. მაინც შეგახსენებთ: შეეწევა, ესე იგი დაეხმარება. კარგ ადამიანს მამაზეციერი ყოველ საქმეში შეეწევაო, — რომ ვთქვათ, ასეც შეგვეძლო გვეთქვა: კარგ ადამიანს მამაზეციერი ყოველ საქმეში დაეხმარებაო.

„წრფელი გულით შევედრებაც“ უნდა განვმარტოთ ალბათ. ეს არის გულწრფელად, გულმართლად შევედრება.

ცოტა რამ რუსთაველის სტროფის შესახებაც ვთქვათ. პირველი სტრიქონი: „ვინ დამბადა“ ნიშნავს „ვინც გამაჩინა“, „ვინც შემქმნა“. ამას ამბობს „ვეფხისტყაოსნის“ ერთი გმირი — ავთანდილი. ვინც გამაჩინა, მტრების დაძლევის, დამარცხების ძალაც მანვე მომცაო. ცხადია, ვინც იგულისხმება: როგორც ყველა სხვა ადამიანი, ავთანდილიც ღმერთმა გააჩინა და მტერთა დამარცხების შეძლებაც მისცა.

მეორე სტრიქონი: ღმერთი უხილავი ძალა არისო, — ამბობს ავთანდილი, — ყველა მიწიერის, ანუ დედამიწაზე მყოფის შემწე, მათი დამხმარე არისო.

მესამე სტრიქონი: აქ მხოლოდ იმას მიაქციეთ ყურადღება, რომ ღმერთი უკვდავია. მანამდე რაც არის ნათქვამი, — „ვინ საზღვარსა დაუსაზღვრებს“, — თქვენთვის ჯერჯერობით ძნელი გასაგები იქნება.

მეოთხე სტრიქონი: „წამისყოფა“ არის თვალის ერთი დახამხამება, ერთი წამი. მაშასადამე: ღმერთი, თუკი მოისურვა, თვალის ერთ დახამხამებაში, ერთ წამში ერთს ასად გადააქცევს და ასს — ერთად, რადგან ყოვლადძლიერი არისო.

იესო ქრისტე

ღმერთმა ადამიანები იმისთვის შექმნა, რომ თავიანთი გამზენი ღმერთი ჰყვარებოდნენ, ერთმანეთი ჰყვარებოდნენ, ყველა ქმნილება ჰყვარებოდნენ, ერთმანეთს სახილვოდ მოქცეოდნენ, კეთილნი და წესიერნი ყოფილიყვნენ. მაგრამ ხანი რომ გამოხდებოდა, ადამიანებმა უფლის დარიგება თანდათანობით დაივიწყეს. გახშირდა საძრახის საქმის კეთება, სიხარბე, მომხვეჭელობა, სიცრუე, ორპირობა, შური, გაუტანლობა, ამპარტავნება, შულლი, მტრობა, გარყვნილება. უზენაესის მიერ დადგენილი წესი ნაცვლად ხალხი უმსგავს წესებს დაეწვია და მისი ცხოვრება უთავბოლოდ აირდაირია.

ამგვარ საქმელო მდგომარეობაში ჩავარდნილი ადამიანები თვითონვე ველს რაფერს შევლოდნენ თავის თავს. ძნელბედობიდან მათი დახსნა მხოლოდ ისევ ვინმეს შეეძლო, ვინც მაღალი ღმერთივით ბრძენი იქნებოდა, მასავით ძლიერი და კეთილი. ამიტომ ადამიანთა უსაზღვროდ მოყვარული ღმერთი თვითონვე მოეცვინა ქვეყნიერებას კაცობრიობის საშველად და გამოსახსნელად.

ამ მიზნით ქვეყნად გამოცხადებული ღმერთი იყო იესო ქრისტე, რომელიც ღმერთი ათასი წლის წინათ იშვა ქალწულ მარიამისგან, ღვთისმშობელ მარიამისგან იესო ქრისტე სრულყოფილი კაცი იყო, ღმერთკაცი. სხვა ადამიანთაგან იმით გამოირჩეოდა, რომ თავის სიცოცხლეში არც ერთი ცუდი საქციელი არ ჩაუდენია, არც ერთი ცუდი აზრი თავში არ გაუვლია და არც ერთი ცუდი გრძობა გულში არ გაუტარებია. რადგან კაციც იყო და, ამავე დროს, ღმერთიც იყო — ყოველად ბრძენი, ყოველადძლიერი და ყოველად კეთილი.

დიდებული მოძღვრება დაგვიტოვა იესო ქრისტემ. ღმერთი უნდა გიყვარდეთო, — გვასწავლა მან, — ერთმანეთი უნდა გიყვარდეთო, სხვა ადამიანი საკუთარ თავსავით უნდა გიყვარდეთ, მტერიც კი უნდა შეიყვაროთო; ღვთისმოსიში უნდა იყოთო, სულიერად სპეტაკნი, მშვიდნი, თავმდაბალნი, გულმართალნი, გულკეთილნი, მოწყალენი, უშურველნი, მიმტკეველნი, შენდობნი, სამართლიანნი, გაჭირვებულთა შემწენი, საკუთარი გასაჭირის უდრტკინველად მომთმენნი, მხოლოდ კარგი საქმის მოქმედნი, ცუდი არაფერი უნდა იფიქროთ და უკეთური არაფერი ისურვოთო; ვინც ასე ცხოვრობს, ამ ქვეყნადაც ბედნიერი იქნება და საიქიოშიცო.

რით არის დიდებული ეს მოძღვრება? იმით, რომ თუკი ყველამ ამ მოძღვრებას მივსდიეთ, ქვეყნიერებაზე სიყვარული, სიკეთე და სამართლიანობა დამკვიდრდება,

იესო ქრისტეს ჭეღური ხატი მეთუ საუკუნისა.

ცულ საქმეს აღარავინ ჩაიდენს და აღარც შური იბოვინებს სადმე, აღარც მტრობა. ეთქვათ, ჩემმა ამხანაგმა რაღაც მაწყენინა. ამის საპასუხოდ მეც თუ ცუდად მოვექეცი, ის კიდევ უარესად მომექეცევა, მერე მე სულ უარესს დავმართებ და ვინ იცის, როდემდე გაგრძელდება ჩვენი უთანხმოება! მაგრამ თუკი იმას შევძლებ, პირველივე წყენა მოვითმინო, ჩემს ამხანაგს ცუდი არაფერი ვაკადრო, ჩვენს შორის უსიამოვნება აღარ მოხდება და ძველებურად გვეყვარება ერთიმეორე. რომელი სჯობს — გაუთავებელი კინკლაობა, თუ თანხმობა და სიყვარული?

იესო ქრისტეს მოძღვრება, რომელიც ქადაგებდა სიკეთეს, სიყვარულს, თავმდაბლობას, დიდად ეუცხოვა მის დროს მცხოვრებ ზოგიერთ უკეთურ ადამიანს, რადგან სიყვარულისა და სიკეთის ნაცვლად მათ გულში ამპარტავნება, შური და მტრობა ბატონობდა. ამნაირმა ადამიანებმა იესო ქრისტეს ცილი დასწამეს, შეიპყრეს, ტანჯეს და ჯვარს აცვეს. ასე ჯვარცმული მოკვდა ქვეყნიერებაზე ოდესმე მცხოვრებთაგან ყველაზე წმინდა, ყველაზე კეთილი და ყველაზე ბრძენი კაცი. ის დღე პარასკევი იყო. სიკვდილიდან მესამე დღეს, კვირას, ქრისტე აღდგა, მეორმოცე დღეს კი ზეცაში ამაღლდა.

*ვაი, რა კარგი საჩინო
რა ავად მივიჩნიესო,
ბოროტისაგან კეთილი
შურით ვერ განარჩიესო,
მაცხოვრებელი მენ მათი
წამწუშენდლად მივიჩნიესო,
დიდება მოთმინებასა
შენსა, უფალო იესო!*

დავით გურამიძევილი

სიტყვათა სალარო

თქვენთვის ჯერჯერობით უცნობი სიტყვები ამ თავშიც გვხვდება. რაკი ცოტათი უკვე შეეწევეთ ამგვარი სიტყვების მნიშვნელობის გარკვევას „სიტყვათა სალაროს“ დახმარებით, ახლა შეგვიძლია ყოველ უცნობ სიტყვაზე ცალ-ცალკე კი აღარ ვისაუბროთ, პირდაპირ თანმიმდევრობით ჩამოვწეროთ ეს სიტყვები და იქვე მათი განმარტებაც დავუთოთ.

ჯერ დაუპკირდეთ გაკვეთილის ტექსტს და მოვინიშნოთ, რომელი სიტყვები არ ვიცით. ასეთებია, ვთქვათ, „სათნოდ“, „ხანი გამოხდა“, „საძრახისი“, „მომხვეჭელობა“, „ამპარტავენება“, „გარყვნილება“, „უმსგავსი“ და კიდევ რამდენიმე.

ამგვარი სიტყვა რომ შეგვხვდება, ჩავხედოთ გაკვეთილისთვის დართულ „სიტყვათა სალაროს“ და იქ ვიპოვიოთ მის განმარტებას. მაგალითად:

„სათნოდ“ ნიშნავს „კეთილად“.

„ხანი გამოხდა“ ნიშნავს „დრო გავიდა“.

„საძრახისი“ ნიშნავს „დასაგმობი“, „ცუდი“.

ხომ არ გაგვიძნებლდა სიტყვათა მნიშვნელობის ამნაირად გაგება? თუ არ გაგვიძნებლდა, მაშინ ასე მიეყვით სხვა სიტყვებსაც:

მოხვეჭელობა — ფულის, ქონების ხარბად დაგროვება.

ამპარტავენება — მედიდურობა, ზედმეტი სიამაყე.

გარყვნილება — უწესო ყოფაქცევა.

უმსგავსი — ცუდი, საძაგელი.

მოვლინა — გამოეცხადა, გამოუჩნდა.

ღმერთისმშობელი — ღმერთის მშობელი.

ღმერთიანი — ღმერთიც და კაციც ერთდროულად.

სამტაკი — წმინდა.

უმსგავსი — ისეთი ადამიანი, ვისაც სხვისთვის არაფერი შურს, არაფერი ენანება.

მიმტეველი — ის, ვინც სხვას აპატიებს, მიუტევეს რაიმეს.

შეხვედრი — თითქმის იგივეა, რაც „მიმტეველი“.

შეხვე — დამხმარე.

უღრმესი — მშვიდად, ჩივილის, წუწუნის გარეშე.

უკეთური — ცუდი, ავი, ბოროტი.

სამიძიო — სიკვდილის შემდეგ ადამიანის სულის სამყოფელი.

საქართველოს
გარე ურთიერთობების
სამსახური

იზოზინეზს – აქ: იქნება, იარსებებს.

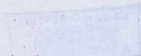
ოღესამ – როდისმე.

ღავით გურამიშვილის აქ დაბეჭდილ სტროფშიც შეგვხვდება რამდენიმე უცნობი სიტყვა:

საჩინო – გამოსაჩენი.

მაცხოვრებელი – მაცოცხლებელი.

წამყვანი – დამღუპველი.

ქრისტიანები

ქრისტეს ჰყავდა თორმეტი მოწაფე. მათ მოციქულებს უწოდებდნენ. თავის მოძღვრებას მაცხოვარი მოწაფეებსაც გადასცემდა და მის მოსასმენად თავშეყრილ ხალხსაც უქადაგებდა. ქრისტეს შემდეგ მისი მოძღვრების ქადაგებას მოციქულები შეუდგნენ. მათ ირგვლივ თანდათანობით იკრიბებოდნენ ის ადამიანები, ვინც ირწმუნა იესო ქრისტეს სიტყვები და მის მიერ ნასწავლი მცნებების თანახმად ცხოვრობდა. ასეთ ადამიანებს, ქრისტეს მოძღვრების მიმდევრებს, ქრისტიანები უწოდეს. მათი რიცხვი სულ უფრო მატულობდა. ბოლოს ქრისტიანობა მრავალ ქვეყანაში გავრცელდა, უამრავი მიმდევარი გაუჩნდა. დღესდღეობით დედამიწის ზურგზე მილიონობით და მილიონობით ქრისტიანი სახლობს. მათ შორის ქართველებიც ვართ.

ეს კაცი ჭეშმარიტი ქრისტიანი არისო, – ვიტყვით ხოლმე ზოგჯერ. ზოგჯერ იმიტომ, რომ ჭეშმარიტი, ანუ ნამდვილი ქრისტიანი არც ისე ხშირად გვხვდება. ქრისტეს რჯულს თითქოს ყველანი ვაღიარებთ, მაგრამ ნიადაგ ქრისტეს მცნებების თანახმად ცხოვრება გვიძნელდება. ჭეშმარიტი ქრისტიანი რომ იყო, სხვა ადამიანები საკუთარ თავსავით უნდა გიყვარდეს, მთელი შენი ცხოვრება სიყვარულით უნდა იყოს შუქფენილი და უყოყმანოდ უნდა შეგემლოს მოყვასისთვის თავის განწირვა. კიდევ მრავალი გამორჩეული თვისება უნდა ჰქონდეს ნამდვილ ქრისტიანს. ამ თვისებათა შესაძენად ყველას გემართებს ზრუნვა.

ჭეშმარიტი ქრისტიანები იყენენ გარდასული დროის დიდი ქართველები – გრიგოლ ხანძთელი, ექვთიმე მთაწმინდელი, დავით აღმაშენებელი, თამარ მეფე, ქეთევან წამებული, თევდორე ხუცესი, გაბრიელ ეპისკოპოსი, ილია ჭავჭავაძე, კიდევ სხვანი და სხვანი. ყველას სახელი ისტორიამ არ შემოგვინახა. ეს იმას როდი ნიშნავს, თითქოს მათი საქმეებიც უკვალოდ გამქრალიყოს მათს სახელთან ერთად. ყოველი კარგი საქმე შთამომავლობას გადაეცემა მისაბამ მაგალითად და სულიერად ამაღლებას უადვილებს მას. ასე გვამაღლებს სულიერად, ვთქვათ, ჯვარის მონასტერი, მცხეთასთან აღმართული უმშვენიერესი ტაძარი. ჩვენ არ ვიცით, ვინ იყო მისი მშენებელი, მაგრამ მისი საქმე მის მიერ შექმნილი უკვდავი ძეგლით გადმოგვეცემა.

ქრისტიანების გარდა ქვეყნიერებაზე სხვა რელიგიების, ანუ სხვა სარწმუნოებათა მიმდევრებიც მკვიდრობენ: მაჰმადიანები, იუდეველები, ბუდისტები თუ სხვანი

ღვთისმშობლის ხატი მეთე საუკუნისა.

კიდევ ჩვენ ჩვენი სარწმუნოება – ქრისტიანობა მიგვანია უმჯობესად, მათ – თავ-
თავიანთი. სარწმუნოების სხვაობა სულაც არ ნიშნავს ერთმანეთის მტრობას.
ყველა რელიგიის მიმდევარს პატივი უნდა ვცეთ, ყველა ადამიანი უნდა გვიყვარდეს,
იმისდა მიუხედავად, თუ რომელ სარწმუნოებას აღიარებს.

არიან კიდევ იმგვარი ადამიანები, რომლებიც არც ერთ რელიგიას არ მისდევენ,
საერთოდ არ სწამთ ღმერთი. ამნაირ ადამიანებს ურწმუნოებს (ურჯულოებს), ანუ
ათეისტებს უწოდებენ. დიდად შესაბრაღისნი არიან ისინი. შე ურჯულოო. –
ვინმეს რომ ეტყვის ქართველი კაცი, ამაზე მეტად დამაკნინებელი სიტყვა აღარ
არსებობს.

*ხოლო ვეწამს ღმერთი უქმთა წარმწყმედი,
ტეირთმძიმეთა და მაჰვრადთა მხსნელი,
ღმერთი ტანჯულთა, ღმერთი ჩაგრულთა,
ღმერთი უძღურთა შემწუნარებელი.*

ილია ჭავჭავაძე

სიტყვათა სალარო

მაცხოვარი – ცხოვრების მომნიჭებელი, მაცოცხლებელი, ქრისტე.
უძაღაზაზა – ჭკუის სასწავლ რამეს ეუბნებოდა.

მცნება – დარიგება, სწავლება.

რჯული – მოძღვრება, სარწმუნოება.

ვალთარაბთ – მართებულად მივიჩნევთ, მივსდევთ.

ნიაღაზ – მუღამ.

მოყვასი – მახლობელი.

მკვიდრობან – ცხოვრობენ.

ღამაკინებაელი – დამამცირებელი.

ილია ჭავჭავაძის სტროფის უცნობი სიტყვები:

ზარმფმედი – დამღუპველი.

მამვრალი – მძიმე შრომით დაღლილი.

მამფხნარაბელი – შემწყალებელი.

წმინდა ნინო

წმინდა ნინოს ქართველთა განმანათლებელს ვუწოდებთ, რაც იმას ნიშნავს, რომ მან ნათელი მოგვფინა. ეს ნათელი ქრისტეს მოძღვრება იყო.

მანამდე დიდი ხნით ადრე ქრისტეს მოწაფემ ანდრია მოციქულმა იქადაგა ახალი სარწმუნოება დასავლეთ საქართველოში. მაგრამ მაშინ ქრისტიანებს სდევნიდნენ, ქრისტეს მოძღვრების აღიარებას უკრძალავდნენ. ანდრია მოციქულის მიერ გაქრისტიანებული ხალხის შთამომავლებმა თანდათანობით დაივიწყეს ჭეშმარიტი მოძღვრება, ისევ ძველ, წარმართულ სარწმუნოებას დაუბრუნდნენ.

ასე რომ, მეოთხე საუკუნის დამდეგს საქართველოში ქრისტიანობა ჯერ არ იყო გავრცელებული, თუმცა ცალკეული მორწმუნე ქრისტიანები უკვე იყვნენ. ამიტომ ნინოს, საქართველოდან შორს, იერუსალიმში მცხოვრებ, წარმოშობით კაპადოკიელ ასულს, უფალმა უბრძანა: ქართველებს ქრისტიანობა უნდა უქადაგო და მოაქციო.

უფლის ბრძანებას დამორჩილებული ნინო საქართველოსკენ გამოემართა. გზად მრავალი ვასაჭირი შეემთხვა. ბოლოს მაინც მშვიდობით ჩამოაღწია მცხეთას, რომელიც მაშინ საქართველოს სატახტო ქალაქი იყო. მეფედ იჯდა მირიანი. მის მეუღლეს, დედოფალს, ნანა ერქვა. მირიანს ქრისტიანები ეჯავრებოდნენ, ისიც და დანარჩენი ქართველებიც ღმერთად საზავდნენ უსულო კერპებს, არმაზის მთაზე რომ იყვნენ წამომართულნი. ამგვარ ადამიანებს კერპთაყვანისმცემლებს უწოდებენ.

ნინომ სამეფო წალკოტში დაიდგა ბინა და ქრისტეს მოძღვრების ქადაგებას შეუდგა. ამასთან ერთად, ავადმყოფებს კურნავდა, ჭირში მყოფთ ეხმარებოდა, სასარგებლო რჩევა-დარიგებას აძლევდა.

დედოფალ ნანას მძიმე სენი აწუხებდა. უფლის შემწეობით ნინომ დედოფალი სასწაულებრივად განკურნა. მისი სახელი შორს გაითქვა. სულ უფრო და უფრო მეტი ხალხი ეტანებოდა ახალ, ტკბილ მოძღვრებას. ბოლოს ნანა დედოფალი და მირიან მეფეც მოიქცნენ და საქართველოში ქრისტიანობა გამოცხადდა სახელმწიფო რელიგიად. იმ დროიდან, მეოთხე საუკუნის დასაწყისიდან მოყოლებული, ქართველები ქრისტიანები ვართ.

ჩვენში ხშირად გაიგონებთ გამოთქმას „ნინოს ჯვარი“, „ჯვარი ვაზისა“. ეს ჯვარი ვაზის რტოებისგან შექმნა ნინომ და თავისი თმის მონაკვეციით შეკრა. ამ ჯვარს სასწაულებრივი ძალა აქვს, დღესაც ასვენია სიონის ტაძარში და ქართველთა

სალოცავია.

ფასდაუდებელია ის ღვაწლი, რაც ნინომ გასწია წარმართობის სიბნელისგან ქართველი ერის დასახსნელად, ქრისტეს მოძღვრების ნათელთან მის საზიარებლად. ამიტომ იყო, რომ ქართულმა ეკლესიამ ნინო წმინდანად შერაცხა და უწოდა „მოციქულთა სწორი“. რაც მას ნიშნავს, რომ წმინდა ნინო ქრისტეს მოწაფეებს გაუთანაბრა. ამიტომვეა, რომ ნინობა, თოთხმეტი იანვარი, დღემდე დიდი ზეიმით აღინიშნება, ხოლო ნინო ერთ-ერთი ყველაზე გავრცელებული ულამაზესი სახელია ჩვენში.

*მოჰკიოდა, ქარი ღრუბლებს მოჰკიოდა
და ფარავნის ტბასა ზედა მრწოდა ქარი,
მოდიოდა, ნინო მთებით მოდიოდა
და მოჰქონდა სანატრელი ვაჟის ჯვარი.*

ანა კალანდამე

წმინდა ნინო. მერვიდმეტე საუკუნის ხატი.

სიტყვათა სალარო

წარმართული სარწმუნოება – ერთი ღმერთის ნაცვლად მრავალი ღმერთის თაყვანისცემა.

ღამღებუ – დასაწყისში.

მონაძცი – ქრისტიანული სარწმუნოება მიაღებინო.

სატახტო ძალაძი – დედაქალაქი.

სახავდნენ – მიიჩნევენ.

კმრპი – წარმართული ღვთაების ქანდაკება.

წალკოტი – ბალი.

ბინა ღაიღვა – დაბინავდა, დასახლდა.

სენი – ავადმყოფობა.

სასწაულმბრძობა – საკვირველად, ღმერთის დახმარებით.

ღვაწლი – ამაგი, შრომა.

ღასახსნელად – გადასარჩენად.

საზიარებალად – დასაკავშირებლად.

წმინდანი – განსაკუთრებულად გამორჩეული და საყოველთაოდ აღიარებული ქრისტიანი მოღვაწე.

„ნინოს ხელთ ეპყრა ჯვარი ვაზისა,

ნიშანი დიდი ქრისტიანობის“, — ბრძანებს აკაკი წერეთელი ერთ ნაწარმოებში.

წმინდა ნინოს ხატი ან ფრესკა თუ გვინახავს სადმე, ვთქვათ, ეკლესიაში,

ოჯახში, გაგვახსენდება, რომ ხელთ მართლაც ჯვარი უპყრია.

რატომ გაიკეთა წმინდა ნინომ თავისთვის ჯვარი?

საერთოდ, რატომ არის ჯვარი აღმართული ყოველი ტაძრის გუმბათზე, მღვდელ-

საც რატომ უჭირავს ხშირად ჯვარი, მრავალ ქრისტიანს გულზე ჯვარი რატომ

ჰკიდია?

ჯვარი არის „ნიშანი დიდი ქრისტიანობის“.

ჩვენ ხომ ვიცით უკვე, რომ იესო ქრისტე ჯვარს ვცვა, ჩვენი სიყვარულისთვის

ჯვარზე გაკრულმა ტანჯვით დალია სული. ჯვარის დანახვისას ჩვენ გვახსენდება

ის ტანჯვა-წამება, რაც ჩვენი გულისთვის მოითმინა ქრისტემ, გვახსენდება თავად

ქრისტე, ჩვენი მხსნელი და მაცხოვარი. ამიტომ იქცა ჯვარი ქრისტიანობის უპირ-

ველეს ნიშნად.

ჯვარს რომ პატივს მივაგებთ, ჯვარს რომ თაყვანს ვცემთ, ამით ჩვენს უფალს

— ქრისტეს მივაგებთ პატივს და ვცემთ თაყვანს.

შენ ჯვარი გწერია და ესა და ეს კაცი გარდაიცვალაო, — ითქმის ხოლმე. ესე

იგი — შენ ღმერთმა გაშოროს სიკვდილი, ჯვარის, ანუ ქრისტე ღმერთის ძალამ

დაგიფაროსო.

ჯვარი აქაურობასო, — ასეც ვიტყვით ზოგჯერ. ამის თქმის დროსაც ჯვარს

ანუ ქრისტე ღმერთს მოვუხმობთ შემწედ.

„ჯვარი მწყალობს, ჯვარცმული, ვერას მავნებს მაცდური“, — ამ გალექსილი

სიტყვების თქმა უყვარდათ ჩვენს წინაპრებს.

ქალის და კაცის დაქორწინებას ჯვარისწერა ჰქვია. ახალშეუღლებულ წყვილს

მღვდელმა უნდა დასწეროს ჯვარი, ამის შემდეგ ითვლებიან ისინი ცოლ-ქმრად.

ჯვარი დავიწერო, — რომ იტყვიან ქართველი კაცი, ეს იმას ნიშნავს — ცოლი

შევირთეო. ქორწინება ჯვარს იმიტომ უკავშირდება, რომ ყოველი ახალი ოჯახის

შექმნა ღმერთის მიერ არის ნაკურთხი, მისგან დალოცვილია.

ახლა უკვე ძნელი მისახვედრი აღარ უნდა იყოს, რას ნიშნავს პირველის

გამოსახვა ანუ პირველის გადაწერა: პირველის გამოსახვით უსიტყვოდ ვეხმი-

იშხანის საწინამძღვრო ჯვარი მეათე საუკუნისა.

საქართველოს
საგარეო ურთიერთობების
სამსახური

ანებით და მოვუწოდებთ ჩვენს ჯვარცმულ ღმერთს – ქრისტეს.
პირჯვარს მეტწილად ლოცვის დროს გადავიწერთ ზოლმე, თუმცა სხვა
დროსაც ვიცით მისი მომარჯვება. ღმერთო, მიშველეო! – ვიტყვით და პირჯვარს
გადავიწერთ, როდესაც გასაჭირში ვართ. რაიმე საშიში, თავზარდამცემი ან დიდად
განსაცვიფრებელი ამბის შეტყობისასაც გვჩვევია პირჯვარის გამოსახვა: ღმერთო
ჩემო! – წამოვიძახებთ და გადავიწერთ პირჯვარს.

სასულიერო პირი ჯვარს რომ გადასწერს რაიმე ადგილს ან რაიმე საგანს, ის
ადგილი ან საგანი განწმენდილია.

ეკლესიასთან, ხატთან, წმინდა ადგილთან მიახლოებისას ქრისტიანებს პირ-
ჯვარის გამოსახვა გვმართებს.

*„და შემუხრნა შემდგომად მირიან (მეფემ) ეოველნი კერპნი
საბრძანებელსა თვისსა და მათ წილ აღმართნა ცხოველმოუფელნი
ჯვარნი ქრისტეს მეუფისა დასამხოებელად მტერთა“.*

ვახუშტი ბაკრატიონი

სიტყვათა საღარო

მაჰრა - ეჭირა.

სული დაღია - მოკვდა.

აათივს მივაგვბთ - პატივს ვცემთ.

მაცდური - ეშმაკი.

ნაკურთხი - დალოცვილი.

ვეხმიანებით - ველაპარაკებით.

მოვუწოდებთ - ეუხმობთ, ვეძახით.

ვახუშტი ბაგრატიონის ტექსტში განსამარტავი სიტყვები:

ცხოველმყოფელი - სიცოცხლის მომნიჭებელი, მაცოცხლებელი.

მეუფე - უფალი, ღმერთი.

მორწმუნე ადამიანები ყოველდღე ლოცულობენ – დილით, შუადღისას, საღამოთი, რაიმე საქმის დაწყებისას ან დამთავრებისას. ტაძარში თავშეყრილი ხალხი ერთად აღავლენს ლოცვას.

ნათქვამია: კაცი თუ არ ლოცულობს, მას ღმერთი არ უყვარს, დავიწყებული ჰყავსო. ეს იმიტომ არის ნათქვამი, რომ ღმერთი მამა ჩვენი, ჩვენ მისი შვილები ვართ. შეიძლება განა მშობელი მამა არ გიყვარდეს, არ გახსოვდეს, არ შეეხმიანო, არ ესაუბრო? ღმერთთან შეხმიანება, შესიტყვება, მისდამი მიმართვა არის სწორედ ლოცვა.

როდის მივმართავთ, როდის შევეხმიანებით ხოლმე ღმერთს?

მრავალ ჩვენგანს ღმერთი მაშინ ახსენდება, როცა რაიმე გასაჭირი ადგას ან რაიმე უბედურება დაატყდება თავს. მაშინ შეველაღებთ უფალს და დანმარებას ვითხოვთ მისგან. ამიტომ ჰქვია ამგვარ მოქმედებას ლოცვა-ვედრება.

ღვთისმოსავი ადამიანები უამისოდაც ლოცულობენ. ღვთისმოსავი ადამიანი, რომც არაფერი გასაჭირი ადგეს, მაინც წარმოთქვამს ღვთის საქებ-სადიდებელ ლოცვას. ამით თავის მადლიერებას გამოხატავს იმის გამო, რომ ღმერთმა ვეიბოდა სიცოცხლეც, ჯანმრთელობაც, საჭმელ-სასმელიც და ყოველივე დანარჩენიც, რაც რამ გვაბადია.

გარდა ამისა, ცუდ საქციელს რომ ჩავიდნით და მერე ვნანობთ ჩვენს უკვან ქცევას, მაშინაც გვმართებს ლოცვა – სინანულის ლოცვა.

ერთი რამ უნდა გვახსოვდეს კარგად: რაიმე საქმის კეთებისას ძალიან უნდა შევეცადოთ მხოლოდ იმ საქმეზე ვიფიქროთ, სხვა არაფერზე. ვთქვათ, გაკვეთილს თუ ვამზადებ და თან ბურთის თამაშზე ვიფიქრობ, ვერც გაკვეთილს ვისწავლი რიგიანად და ბურთის თამაშზე ფიქრიც ჩამწწარდება. მით უფრო ითქმის ეს ლოცვის შესახებ: ლოცვის დროს ყურადღება არ უნდა გვეფანტებოდეს, მხოლოდ ღმერთზე უნდა ვფიქრობდეთ. ამას თუ ვერ შევძლებთ, უმჯობესია სულაც არ ვილოცოთ.

კიდევ რა უნდა გვახსოვდეს? კიდევ ის, რომ, როგორც ადრეც ითქვა, უფალს იმგვარი არაფერი უნდა ვთხოვოთ, რაც მის მიერვე დადგენილ წესებსა და კანონებს ეწინააღმდეგება. მაგალითად, მე რომ იმისთვის ვილოცო – ღმერთო, ეზოში თამაშისას ახალთახალი შარვალი რომ გადამეფხრიწა, სანამ დედაჩემი შეიტყობ-

დეს, გაამთელე და ისევ ახალ შარვლად აქციე-მეთქი, ეს უაზრო, ფუჭი ლოცვა იქნება: ამნაირი რამ ბუნების კანონს ეწინააღმდეგება (გადაფხრეწილი შარვლი ველარ გამთელდება), ბუნების კანონები კი იგივე ღვთაებრივი კანონებია, ღმერთის მიერ არის დაწესებული.

წრფელი გულით, აზრის მოკრებით ნათქვამ ლოცვას დიდი ძალა აქვს. ასე ილოცა წმინდა ნინომ არმაზის მთაზე და მისი ლოცვის შემდეგ შეიმუსრა იმ მღვარი უზარმაზარი კერპი, რომელსაც გაქრისტიანებამდე თაყვანს სცემდნენ ქართველნი. მრავალი სნეულიც ასევე გულმხურვალე ლოცვის მეოხებით განკურნა წმინდა ნინომ.

დამინებისას მუხლებმოყრილი

დედასთან ერთად ვამბობდი წინათ:

— უფალო, მომეც მშვიდობის ძილი

და გამითენე მშვიდობის დილა!

კოლაუ ნადირაძე

სიტყვათა საღარო

- აღაგლენს – ზევით, ღმერთისკენ მიმართავს.
შეხვედნიანო – დაელაპარაკო.
შესიტყვება – დალაპარაკება.
შეველაღებთ – ხმამაღლა მივმართავთ.
ღვთისმოსავი – ღმერთის მოიძედე და მოყვარული.
გვაბაღია – გვაქვს.
უგვანი – შეუფერებელი, ცუდი.
ფუჭი – ტყუილუბრალო.
შეიმუსრა – განადგურდა, მოისპო.
გეოსებით – დახმარებით.

საკითხავი

ՆԱՅՈՒՆԱՅՈՒ

სანდროს ღოცვა

პატარა სანდრო მამით ობოლი იყო, დედაც ძლიერ ავად გაუხდა. მწარედ დაღონდა სანდრო. მივიდა ხატთან, დაიხოქა და იწყო ღოცვა:

– ღვთისმშობელო მარიამ, გვედრები მოპირჩინე საყვარელი დედა და მის მაგივრად თუნდ მე გამხადე ავადაო!

უსმინა ღვთისმშობელმა სანდროს და მოურჩინა დედა.

ილოცე, ბავშვო!

ილოცე, ბავშვო, მაღლით ყურს გიგდებს
 ცისა და ქვეყნის გამჩენი ღმერთი,
 წვეთ-წვეთად ითვლის შენს წმინდა ცრემლებს,
 არ დაგეკარგვის მასთან არც ერთი.
 თან შეეზარდე მაგ ღვთის ვედრებას,
 რომ დიდხანს გაგვეს უმანკოება
 და სიბერეშიც ისევ ვარდისფრად
 გეხატებოდეს ქვეყნიერება.

ვედრება შვილებზე

ბუდეზე მსხდომი ჩიტები
 ბარტყების ცქერით ტკებვიან,
 მათს სიცოცხლეს და გაზრდასა
 უფალსა ევედრებიან:
 – ღმერთო, გვიცოცხლე სამივე,
 მტრისაგან დაგვიფარეო,
 არ დაგვრჩეს ობლად ეს ბუდე
 და ჩვენი ტურფა მხარეო,
 ჩახუტებულებს ზედ სხვიო
 ციური მოაფინეო
 და სიყვარული, გამჩენო,
 მარადის შეარჩინეო!

უმთავრესი სათნოება

წმიდა იოანე ღვთისმეტყველი როცა ღრმად მოხუცდა, სიბერისა და დიდი ჯაფის გამო ძლიერ დაუძლურდა, იმდენი ღონე აღარ მოსდევდა, რომ მორწმუნეთა კრებაზე ევლო. ამიტომ მოწაფეებს ღვთისმეტყველი ხელით მიჰყავდათ ხოლმე კრებაზე საქადაგებლად. თავისი ქადაგება ღვთისმეტყველს არ შეუწყვეტია, ვიდრე ცოტაოდენი ღონე კიდევ ჰქონდა შერჩენილი. ბოლოს იმდენად დაუძლურდა, რომ გაბმით საუბარი აღარ შეეძლო. მაშინ იგი ყოველ კრებაზე იმეორებდა მხოლოდ ამ მცნებას მაცხოვრისას:

– შეილნო ჩემნო, გიყვარდეთ ერთმანეთი!

მოწაფეებს უკვირდათ, რომ მათი მოძღვარი ყოველთვის ერთსა და იმავე სიტყვას ამბობდა, და ერთხელ ჰკითხეს:

– მოძღვარო, რად გვიმეორებ ყოველთვის მხოლოდ მაგ სიტყვებსო?

ღვთისმეტყველმა უპასუხა:

– ამ მცნებაში გამოიხატება შემოკლებით მთელი სწავლა წმიდა სახარები-საო.

ბულკეთილობა

წუთისოფლის სტუმრები ვართ,
 ჩვენ წავალთ და სხვა დარჩება,
 თუ ერთმანეთს არ ვახარებთ,
 იმის მეტი რა შეგვრჩება.

ღვთის ქმნილების გვილაპი მთიელი

იყო ერთი მთიელი. მთელი თავისი სიცოცხლე მალლა მთებში გაეტარებინა და ბალი არც ერთხელ არ ენახა. მოხუცობის დროს ჩამოვიდა მთიდან ბარად, ნახა სოფლად ბალი, შევიდა შიგ, ყოველი ხეხილი და მწვანელი დაათვალიერა, მეტად მოეწონა, ღმერთს მადლობა შესწირა და თქვა:

– ღმერთო, ყველაფერი კარგად გაგირიგებია, მხოლოდ ერთი რამ ცუდად გინებებია: პატარა ბალახისთვის ნესვი მოგიბამს და ვეებერთელა ხისთვის – პატარა კაკალიო.

მიიარა, მოიარა და კაკლის ძირში დაეძინა. მოფრინდა ყვავი, შემოჯდა ხეზე და კაკალი ძირს ჩამოაგდო. კაკალი მძინარეს შუბლზე დაეცა, გაუტეხა და დაუსისხლიანა. გამოელვინა მთიელს, წამოხტა ზეზე და, რომ შეიტყო მიზეზი შუბლის გატეხისა, აღაპყრო ზევით ხელები და თქვა:

— არა, უფალო, შენ უფრო ყველა კარგად გაგირიგებია: კაკალს რომ ამაზე დიდი ნაყოფი ბმოდა, თავს სრულიად გამიჭყლელტდაო!

ქართველის დედას

(ნაწევები)

აღზარდე შვილი, მიეც ძალა სულს,
საზრდოდ ხმარობდე ქრისტესა მცნებას,
შთააგონებდე კაცთა სიყვარულს,
ძმობას, ერთობას, თავისუფლებას.

დედავ, ისმინე ქართველის ვედრება,
ისე აღზარდე შენ შვილის სული,
რომ წინ უძლოდეს ჭეშმარიტება,
უკან პრჩეს კვალი განათლებული.

* * *

ღმერთო, მოჰმადლე მაღლი ზეცისა,
შთაბერე ყრმასა ძლიერი სული,
რათა შეიქმნას თავის ერისა
მოძმე ერთგული და მოყვარული.

აკაკი წერეთელი

კურთხევა

(ნაწევები)

ნუ დაივიწყებ, რომ სიმართლისთვის
ჯვარცმული იქმნა თვით მაცხოვარი
და უგნურებამ ბოროტ გაკიცხვით
ლერწმით შეასვა მას ნალველ-ძმარი.
ჭეშმარიტება ხშირად მსხვერპლსა გთხოვს...
სიმართლე ქვეყნად თუმცა ძნელია,
მაგრამ მაინც კი ყველა გვირგვინზე
ეკლის გვირგვინი სანატრელია.

ზოგა

(ნაწევები)

დიდება ქვეყნის შემოქმედს,
დიდება მისსა მცნებასა,
დიდება ქვეყნად მაცხოვრის
ხორციელ მოვლინებასა!

ნინოობას

ცაში ვარსკვლავი ვარსკვლავზე
ღვთისაგან დანათესია,
მაგრამ იმათში ყველაზე
შუქური უკეთესია:
ბევრია ჩვენში ღღეს ნინო
პირთამზე, მზეთუნახავი,

მაგრამ იმ ნინოს მსგავსის კი
 არავისი ვართ მნახავი.
 ის სულ სხვა იყო!.. სულითაც
 იგივე მშვენიერება,
 მკურნალი ივერიისა,
 საერო ბედნიერება.
 მას არ ჰქონია საუნჯე
 დაუდებელი ფასისა,
 სიმდიდრედ ხელში ეჭირა
 უბრალო ჯვარი ვაზისა,
 მისის ცრემლებით ნაბანი,
 შეკრული იმისივე თმით,
 სურვილით გამაგრებული,
 განმტკიცებული გულისთქმით.
 და ის მოგვიძღვნა ქართველებს
 საშვილიშვილო სიმდიდრედ,
 ჩვენც სჯული და ეროვნება
 ორივე მაზედ ვამკვიდრეთ.

თორნიკე პრისტავი

(ნაწევები)

ზეცა დაჰყურებს ქვეყანას
 თვალითა ღმობიერითა,
 გამოცდის, გამოაბრძმედებს
 ჭირითა მრავალფერითა.
 და ამისათვის არ გვმართებს
 წარკვეთა სასოებისა,
 კუბოს კარამდე მძებნელი

ჩვენ უნდა ვიყოთ შვებისა.
გულგატეხილი ყოველი
მოლაღატეა თავისა,
უარმყოფელი სჯულისა
მისივე საესავისა.

ჩემი ვედრება

(ნაწყვეტი)

ღმერთო, მიიღე ვედრება,
 ეს ჩემი სათხოვარია:
 არ დამეკარგოს გულიდან
 მე შენი სახსოვარია!
 გულს ნუ გამიტეხ ტანჯვაში,
 მამყოფე შეუღრეკლადა,
 ვფხიზლობდე, მუდამ მზად ვიყო
 დაჩაგრულების მცველადა!
 მფარავდეს შენი მარჯვენა,
 კალთა სამოსლის შენისა,
 სანამ არ მოვა დრო-ჟამი
 სულ ბოლოს ამოქშენისა!

ფინღა ნინო

(ნაწყვეტი)

ვინც ქრისტეს მცნება გვასწავლა,
 ქართველთ გვწამს მისი ზნეობა,
 იკურთხოს მისი სახელი,
 იკურთხოს ნინოს მხნეობა!
 ცამ მოანიჭოს ჩვენს ქალებს
 სიდიდე ნინოს სულისა,
 რომ შესძლონ ქვეყნის აღდგენა,
 განკურნვა იმის წყლულისა,

ობლისა მოვლა, გამდლობა,
 მოხედვა დაკარგულისა.
 არ დაეკარგოს ამაგი,
 ვინაც სამშობლოს უვლისა,
 იკურთხოს დედათა ღვაწლი,
 მადლი სწყალობდეს უფლისა!

ოთხეული
 (ორმეწეა)

დავით აღმაშენებლის ძეგლი
 ახლოს იმის მხარეს თბილისში
 ახლად იმის მონუმენტი
 სანკაში-მთის მონუმენტი
 ძველზე ახლად მოდისადაც
 ამოღეს კიბის ქუჩის
 ეს ცალი მონუმენტი მოდისადაც
 ამოღეს კიბის ქუჩის

გალაკტიონ ტაბიკი

შუქი

გააპე ბნელი, ნაცვლად ნათელი
გადმოაფინე დაჩაგრულ მხარეს,
რომ ნათლით შენით, გვირგვინით მშვენიით
ანუგეშებდე ტანჯულ-მწუხარეს,
რომ ჩვენი ბედის დიდი იმედის
დიდება ჩანდეს შარავანდედად,
გააპე ბნელი, ნაცვლად ნათელი
მოგვეფინე, შუქო, სახსნელ იმედად!

მოკლე ლოცვა

უფალო, შეგვიწყალე! მოგვმადლე, უფალო! გვაკურთხე, უფალო!
ღმერთო, მილხინე მე ცოდვილსა! უფალო, მოწყალე მეყავ მე ცოდვილსა!
წმიდაო ღმერთო, წმიდაო ძლიერო, წმიდაო უკვდავო, შეგვიწყალე ჩვენ!
იყავნ სახელი უფლისა კურთხეულ ამიერიდან და უკუნისამდე, ამინ!
წმიდა ხარ, წმიდა ხარ, წმიდა ხარ შენ, ღმერთო ჩვენო, ღვთისშობლისა მიჲ
შეგვიწყალე ჩვენ!

წინათქმა	3
სამყარო ღმერთმა შექმნა	4
ღმერთი – ყოვლადმღიერი, ყოვლისმცოდნე, კეთილი	9
იესო ქრისტე	14
ქრისტიანები	19
წმინდა ნინო	23
ჯვარი. პირველარის გამოსახვა	27
ლოცვა	31

საკითხავი

სანდროს ლოცვა („დედაენიდან“)	36
ილოცე, ბავშვო („დედაენიდან“)	36
ვედრება შვილებზე („დედაენიდან“)	36
უმთავრესი სათნოება („დედაენიდან“)	37
გულკეთილობა („დედაენიდან“)	37
ღვთის ქმნილების მკილავი მთიელი („დედაენიდან“)	37

ილია ჭავჭავაძე

ქართლის ღედას (ნაწყვეტი)	39
„ღმერთო, მოჰმადლე...“	39

აბაკი წარეთელი

კუროხევა (ნაწყვეტი)	40
---------------------------	----

შობა (ნაწყვეტი) 40

ნინლობას 40

თორნიკე ერისთავი (ნაწყვეტი) 41

ვაჟა-ფშაველა

ჩემი ვედრება (ნაწყვეტი) 43

წმინდა ნინო (ნაწყვეტი) 43

ბალაკტიონ ტაბიკა

შუქი 45

მოკლე ლოცვები 46

ბარეკანის პირველ გვერდზე: სვეტიცხოველი და მცხეთის ჯვარი.

ბარეკანის ბოლო გვერდზე: ხახულის კარედის ჯვარი მეათე-მეთორმეტე საუკუნეებისა.

სტამბა შ.პ.ს. „საქართველოს მაცნე“
რობაქიდის გამზ. 7^ა

29-20

11/11

F-77-384
3
JAN 19 1968

